

K.K. HAMFRIZ

ŠEKSPIROV
buntovnik

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

C. C. Humphreys

SHAKESPEARE'S REBEL

Copyright © Chris Humphreys 2013

First published by Orion, London.

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

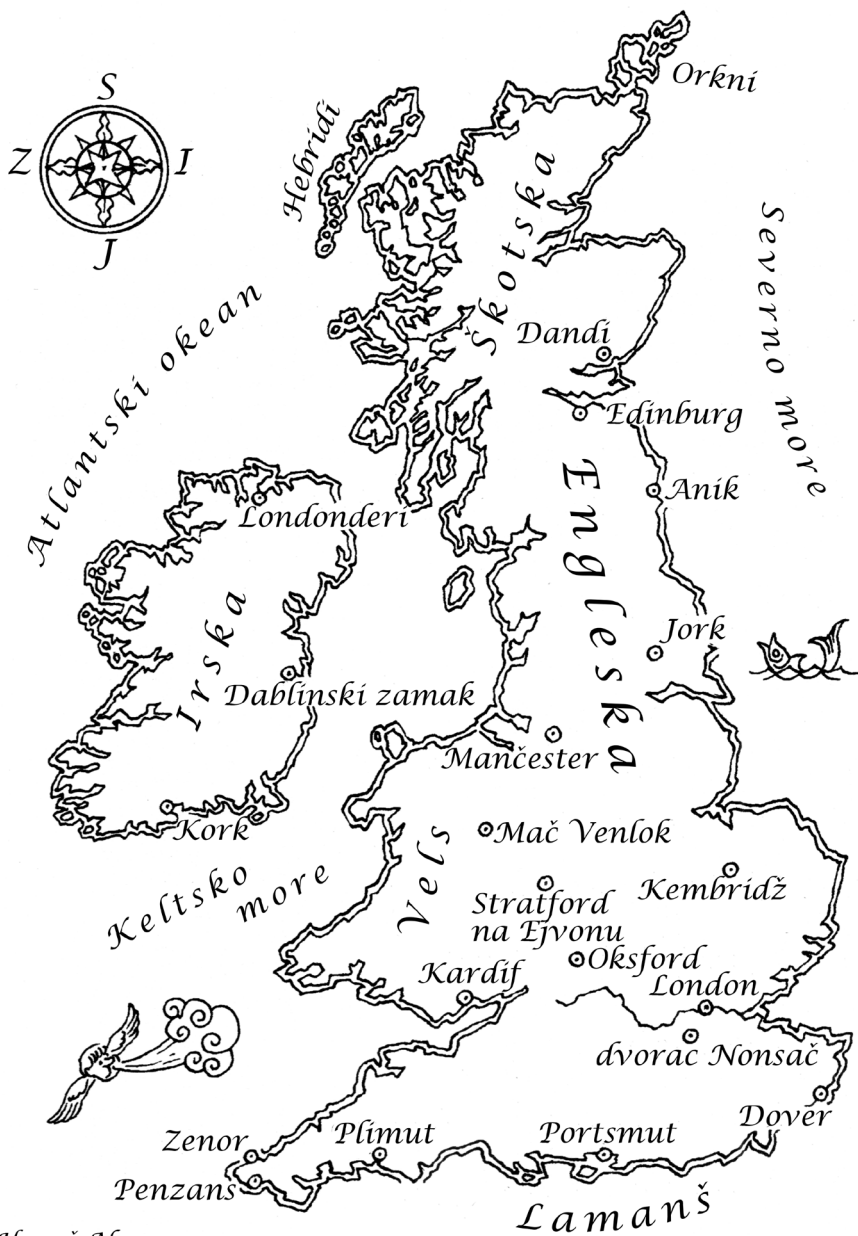
Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Džonu Voleru,
mačevaocu, učitelju i prijatelju*

Britanska ostrva u XVI veku

PRVI ČIN

Nemamo mi samo jednu ili dve vrste pijanaca, nego osam vrsta. Prvi je majmun, on skače, on viče, on igra pod vedrim nebom. Drugi je lav, on baca lonce po kući, kurvom zove svoju domaćicu, okna razbija bodežom i svadi se sa svakim ko ga oslovi. Treći je svinja... četvrti je ovca... peti je plačljivac... *šesti je lastavica, on se opija i pije da se otrezni...*

Tomas Neš, 1592.

JEDAN

Pijanica lastavica

Februar 1599.

Džon Louli ležao je na bednoj slamarici u najgoroj krčmi Vopinga i razmišljao o buvama, o Ircima i o bubnjevima.

Da li buve koje se njime tako žustro goste crkavaju kad se nažderu?

Da li je Irac koji se upravo, po treći put, pokrio čitavim njihovim zajedničkim otrcanim ćebetom ikada spavao u dobroj posteljini, kao što on sam često jeste?

Na kraju – a ovo je bilo najhitnije pitanje – da li taj bubanj koji tuče tako glasno zaista postoji ili tutnji samo u njegovoj glavi?

Ovo je bilo veoma važno, jer ako bubanj postoji, onda bi Džon zaista morao da odgovori na njegov poziv. No buđenje iziskuje kretanje, a prvo bi, što je svakako nemoguće, morao da podigne podlakticu sa čela. Međutim, čak i ako uspe u tom podvigu, ako dokaže da je heroj, šta onda? Koji će mu novi zadatak bubanj dati?

Ništa manje nego otvaranje zalepljenih kapaka.

To je bilo previše. Furije su lebdele iznad njih. Neke su čak bile stvarne. Ako ustane, moraće da ih prepozna. Ako se probudi, moraće da odlučuje. Kuda da krene? Kome da se obrati? Koga da izbegava?

I za jedno i za drugo bilo je mnoštvo kandidata.

Ne. Iako mu je svaki udarac bubnja, stvarnog ili zamišljenog, slao mučninu kroz čitavo telo, dok ne bude primoran da ustane, ostaće ovde da leži i moli se da tutnjava stane. A kad je već kod toga, moliće se da znoj koji će ga probiti u tišini bude topao, a ne leden.

Stresao se. Dobro bi mu došao njegov deo bednog ćebeta. Da ga povuče? To bi zahtevalo isti napor ruke, kapaka...

Nemoguće, zaključio je. Vрати se onda unazad. Potraži toplotu u uspomenama. Privid ga može održati u životu. Štaviše, u okolnostima daleko gorim nego što su ove, privid je bio sve čime je raspolagao. Zar on nije, između ostalog, tvorac snova?

Zar on nije glumac?

Jeste. Prema tome, učiniće bubanj stvarnim. Smestiće ga izvan svoje glave. Stvoriće i vrućinu, pravu, a ne ovaj mlaki smrad ljudskih tela.

Kad mu je bilo najtoplije? Pod suncem Španije. No obuzdaće žestinu sunca povetarcem iznad talasa. Prizvaće druge zvuke da priguše stenjanje spavača oko sebe.

Šljapkanje vesala? Nostromov uzvik pri svakom zamahu?

Dum.

„Vuci!“

Dum.

„Vuci!“

Dum.

„Vuci!“

Zaista, pomislio je Džon Louli ležući nazad, još zapečaćenih očiju, nepomične ruke, ovo jutro može da sačeka. Ono drugo je bolje.

Makar za sada.

Tri godine ranije. 30. jun 1596. Kadiski zaliv.

Dum.

„Vuci!“

Dum.

„Vuci!“

Dum.

„Vuci!“

Džon je spustio ruku i zažmurio pred oštrim ujedom sunca. Dovoljno je video. Obala prema kojoj su veslali, nekih pet kilometara južno od grada, bila je nebranjena. Već se ranije iskrcavao na obalu pod paljbom i nije žudeo da to ponovi. Ako njegov čamac potone, sva tri nategnuta pištolja će mu se smočiti, a plivanje s oklopom na grudima, šlemom na glavi i mačem u ruci biće naporno, naročito zbog činjenice što *ume* da pliva. Većina njegovih drugova su neplivači, a iskustvo ga je naučilo da će pokušati da ga upotrebe kao splav, pa će se verovatno udaviti svi zajedno. Moraće da ih ubija, a došao je ovamo samo da bi ubijao Špance...

...za čoveka koji je sada progovorio. „Da li se moliš, gospodine Louli?“

Nije morao ponovo da otvara oči. „Da.“

„Zbilja? A ipak te nisam video na palubi tokom službe pred ukrcavanje“, nastavio je glas. „Zanimljivo! Možda si bio u potpalublju s katolicima i služio tajnu misu? Oduvek sam podozrevao da si papist.“

„Nisam.“

„A čime si se onda zanimao dok su se ostali molili za oproštaj i nebeski blagoslov?“

„Čime sam se zanimao?“ Džon se osmehnuo. „Dobri moj gospodaru, zanimao sam se oštrenjem mača.“

Gromki smeh naterao ga je da otvori jedno oko. Njegov sagovornik stajao je na pramcu brzog čamca. „Vojnički odgovor“, rekao je široko se smešeći, „mada sam često pozeleo da se brineš za svoju dušu koliko za svoje oružje.“ Razdvojene riđe obrve, slične dlakavim gusenicama na beloj hrastovini, spojile su se u namrštenom izrazu. „Nisi bogobožan, gospodine Louli. Nisi uopšte bogobožan.“

„Časti mi, jesam.“ Džonov izraz postao je pobožan; u pozorištu je s takvim izrazom lica glumio sveštenike. „Strastveno verujem da Bog, pošto sam mu već poverio svoju dušu, od mene traži samo da je ne odvojim od tela dok On ne bude spreman da je primi. Zato oštreci mač istovremeno ispunjavam njegovu zapovest.“

Na ovo se zaorio opšti smeh, mada su se neki ljudi prekrstili. „Pa, Džone“, povikao je Robert Devero, erl od Eseksa, „ako mi kao i do sada budeš čuvao leđa u ovome što nas čeka, ja ću se moliti za obojicu.“ Zaškiljio je u usplamtelo nebo. „On dobro zna da sam na putu dovde izlizao kolena na desetinama pari čarapa, pa će nam podariti pobedu.“

Ali na ovima nisi, pomislio je Džon gledajući čarape koje su provirivale iznad sara čizama. Bile su nove i čuvale su se za ovu priliku, narandžaste, što je bila erlova boja, baš kao i ešarpa koja je spajala blistavi grudni i leđni oklop. Tim sjajem blistali su i ostali delovi oklopa – vambras na mišicama, grev na listovima, gorže oko vrata. Sve ostalo bilo je umotano u najfinije crno laneno platno.

Ako Bog odluči da zanemari ove molbe, mislio je Džon, mladi Robi biće vrlo pristao leš. I ne bi se isticao samo odećom. Lice koje se ukrcalo na brod u Plimutu, naduveno od naslada i izbrazdano od briga, posle četiri nedelje je od morskog vazduha i telesnih vežbi ponovo steklo onu privlačnost koja je nadahnjivala pevače balada. Eseks je naredio Džonu

da se svakodnevno mačuje s njim, pa su se borili obnaženi do struka, hvatali se i valjali po krmenoj palubi *Otpora*. Džon se prve dve nedelje uzdržavao dok je njegov učenik zbacivao posledice preterivanja i neprestanih besanih spletke, uobičajenih za život na dvoru, ali za poslednje dve sedmice erl je povratio i snagu i mnoge veštine kojima ga je Džon naučio tokom godina. Za nedelju dana učenik bi možda i nadmašio učitelja. Na kraju krajeva, Eseks je deset godina mlađi, jedva mu je trideset, za pola glave viši i vrlo gibak za svoju visinu. Bilo je pravo vreme da svoje veštine okrenu protiv zajedničkog neprijatelja, a moglo bi se pomisliti da su pomahnitali blizanci jer je Džon bio obučen gotovo jednako kao erl, samo skromnije jer je nosio erlovu staru odeću. Bila je zgodna ratna varka imati dvojicu vođa kako bi se neprijatelj zbuiltinio.

No nisu samo oni imali potkresane brade, brižljivo začeljanu kosu i vitka bedra. Drugi su se uključili u obuku. Jedan od njih sada je progovorio. „A kakvo oružje on diže za vaš cilj i Božji, gospodaru!“, povikao je. „Čvrsti široki mač, zapazite svi. Džon Louli se ne maša tih vaših inostranih drangulija, tih vaših 'ra-piii-ra'“, rastegao je francusku reč na slogove. „Hvat njegovog engleskog čelika iskopaće dva hvata zemlje svakom španskom vitezu na kog naiđe.“

Nekolicina je podrugljivo povikala, a Džon se osmehnuo. Njegov prijatelj Džon Silver strastveno je voleo sve što je domaće – posebno tradicionalno oružje svog naroda – i prezirao je strane mačeve kakve su neki njihovi saborci nosili. Pred njihovim povicima uhvatio je Džona za mišicu. „Hajde, gospodine Louli, pomози mi da uverim ove budale u vrlinu pravog engleskog oružja.“

Džon je ponovo sklopio oči i okrenuo lice ka suncu. „Džordže“, rekao je otegnuto, priznajem samo vrlinu one stare poslovice: 'Dobro je spavati u čitavoj koži.'“

„Ne, Džone. O, Gospode...“, započeo je Silver glasno dok su se ostali uključivali u svadbu.

„Tišina!“, Erlov glas je učutkao žamor. „I znajte jedno: ne marim kako ćete danas ubiti neprijatelja, hoćete li ga ubosti rapirom, seći širokim mačem, smrskati mu glavu palicom... ili ćete mu iskopati oči trozubom viljuškom!“ Nasmejao se. „Nije mi stalo, samo nek ova tvrđava Kadiz bude moja do sumraka.“ Svi su se okrenuli ka severozapadu i gradskim bedemima. „Moja, ne onog posranog lorda od Efangama ili, još gore, onog razmetljivca Rolija!“

Sada su svi pogledali brodove čiji su se topovi još dimili od pustoši koju su naneli neprijatelju. „Što se mene tiče, znam samo ovo“, nastavio je lord tišim glasom i izvukao mač nekoliko palaca iz korica. „Ovaj engleski mač zaveštao mi je drugi heroj naše otadžbine. A u ime njegovo i u ime te otadžbine danas će se zarivati u španske grudi – ili će biti položen sa mnom u grob.“ Vratio je mač u korice. „A sada, nostromo, ubrzaj, molim lepo. Neki čamci očigledno žude da nas preteknu do obale. Pseta drska! Zar su zaboravili da ja moram biti prvi u svemu?“ Mahnuo je šlemom iznad glave. „I biću prvi na neprijateljskom pesku“, dodao je i urliknuo: „Sprečite me ako možete!“

To su ponovili njegovi vojnici i oni s obližnjih čamaca. Njihov čamac je jurnuo napred, nostromo je ubrzao povike, a bubnjar je brže udarao. Silver je seo pored Džona i nagnuo se ka njemu. „Ah, Louli“, rekao je, „nekoga ćeš možda zavarati izigravajući ravnodušnost veterana.“ Odglumio je zevanje. „Ali ja te znam. Znam da čezneš za slavom koliko i svako drugi ovde.“

„Ja čeznem za zlatom“, progundao je Džon, „a plen u Kadizu može biti vrlo obilan. Sad me pusti da spavam.“ Ponovo zažmurivši, upitao se ima li Silver pravo. Zašto

mu srce poskakuje? Tako se osećao još samo u pozorištu pred premijeru kad ne vlada tekstem u potpunosti. Ali ovde, pred bitku? Već osam godina nije isukao mač osim na pozornici. Sada ima drugog zapovednika, ali neprijatelj je isti, onaj protiv kog se borio gotovo čitavog života i na svim stranama sveta.

Španci, pomislio je i udahnuo. Ima nečega u borbi protiv Španaca.

Otvorio je oči začuvši zabrinut uzvik. Njihov čamac, u početku na čelu, sada je zaostajao. Imali su manje ljudi na veslima jer su vozili Eseksove prijatelje, a neki veslači su popuštali. Džon je znao da Robert mora da bude prvi na obali, prvi pred kapijama, prvi u gradu, da ne mari za pljačku iako je verovatno zaduženiji od svih njih. On je želeo samo slavu – i da mu kraljica Elizabeta ponovo cima riđe kovrdže i opet ga zove njenim „milim Robinom“.

Video je erlova oborena ramena – od prvog susreta pre deset godina Džon je znao da je taj mladić sklon iznenadnim naletima sete i da bi ovakav obrt mogao to da izazove. „Na vesla, momci!“, povikao je i istrgnuo veslo iz ruku zadihanog mornara do sebe. „Mi slobodni Englezi ne prezamo ni od čega da podarimo svom gospodaru njegovu prvu pobedu.“

Ostali su prihvatili uzvik i izazov. Sam Eseks je seo i latio se vesla. Posle prvobitnog gubitka ubrzanja tokom zamene veslača, čamac je jurnuo napred. Možda nisu mornari, ali zaliv je miran, a već su umeli vešto da se menjaju.

Čamac se naglo nasukao, a čovek na pramcu bacio se napred. Voda mu je lizala rubove čizama, ali to ga nije zaustavilo. U pet koraka našao se na suvom. Robert Devero, lord maršal Engleske, na trenutak je bio jedini gospodar ove strane obale.

„Za Boga i Njeno veličanstvo!“, povikao je.

No drugo ime bilo je na usnama onih koji su preskakali ograde da pođu za njim.

„Za našeg gospodara Eseksa!“

Slamarica, Voping, 1599.

„’Oćeš li prestati da me šutiraš, balavče?“ , rekao je glas. „Cevanice su mi već tamne kô crnčeva jaja.“

„Naravski, uzvрати mu“, predložio je drugi glas, a zatim se spustio do šapata: „Ili tražiš drukšu naplatu u njegovoj kesi?“

Džon nije ni pokušao da otvori oči. Još su mu bile lepljivo zatvorene ispod podlaktice. Osim toga, pitanje ga nije uznemirilo. Znao je odgovor – upravo onaj koji je prvi glas izgovorio:

„Kesa mu je prazna kao njiva mog ćaće prošla tri leta. Ako me šutne još jednom ili pokuša da mi otme svoj ogrtač – a to je najmanje što mi duguje za ovakvu noć – platiću mu udarcem. Videćeš.“

Džon je prestao da se vrpolji. Nije želeo još da se prene iz sanjarija o toploti, naročito sad kad je stigao do dela u kom se sve odvijalo kako treba.

Dok nije krenulo naopako.

„I šta sad stenje?“ , upitao je drugi čovek. „Je l’ to španski? Dovoljno je tamnopot za Španca, jelda? Kuga ga pojela ako je Španac. Zajedno ćemo ga izbatinati, kažem ti.“

Stani u red, pomislio je Džon tonući u dremež...

Kadiz, 1596.

Bilo je suviše lako. Iskricali su se ne naišavši na otpor, prepešačili su pet kilometara po pesku do zaravni pred kapijom

grada. Pet stotina vitezova na konjima napalo je prethodnicu odaslanu upravo da ih namami. Zagrizli su mamac i klopka se zatvorila. Na Eseksovu zapovest glavnina je jurnula iz skrovišta i zarila se među Špance. Pod salvama iz musketa i pištolja i najgordiji hidalgo se dao u beg, prognjen Englezima koji su urlali kao pomamni. Branioci su tako brzo zatvorili kapiju da je pola njihovih boraca ostalo napolju. No, umesto da se predaju ili, što je bilo verovatnije, da izginu pod jurišem, pokazali su protivniku najkraći put u grad – kroz zidove koje su popravljali, uz skele i kroz rupe još pune alata.

„Napred! Napred!“, urlao je Eseks, mlatarao okrvavljenim mačem i trčao u najveću rupu u kojoj je nestajao plašt ukrašen Zvezdom Sevilje. No, kad je stigao do rupe, njene ivice su se razletele, malter se mrvio od pucnja, komadići kamena i metala odbili su mu se zviždeći od grudnog oklopa i šlema. Na opšti užas erl je pao, ali odmah se povukao do ivice rupe, a za njim i najbliži saborci.

Džon je stigao među prvima. „Kako ste, gospodaru?“, upitao je i pružio ruku ka krvavoj mrlji na narandžastoj ešarpi.

Eseks je pogledao dole. „Nije moja, čini mi se“, rekao je i odgurnuo Džonovu ruku. „A ako i jeste, pomešala se s još nečijom.“ Nasmejao se. „Hvala Svemogućem, kocku smo dobro zakotrljali, ali šta se krije unutra?“ Pokazao je glavom rupu. „Šta misliš, možemo li ovo uzeti na juriš?“

Džon je gurnuo glavu u procep, zapazio je unutrašnji zid okrenut ka spoljnom, video je bleskove kremenjača i povukao se trenutak pre nego što je zrno očešalo zid. „Odbranljiv bedem na pedeset koraka, a pred njim polje smrti“, rekao je. „Ne mogu da procenim broj. Nema ih mnogo, usuđujem se da kažem, jer su odlučili da napuste ovaj“ – pljesnuo je zid iza kog su se skrivali – „da bi branili onaj. Ipak, ima ih

dovoljno da nas prikiju ovde, a mi možemo da prolazimo samo po dvojica. Ako budemo čekali brojčanu nadmoć...“

Ali Eseks ga više nije slušao. „Ti si se usudio, pa ću i ja, Džoni. Treba samo da kupimo malo vremena.“ Ostatak pret-hodnice stizao je ševrdajući da izbegne paljbu strelaca iz tor-njeva. Neki su nosili muskete, ostali kuke i užad. „Silvere?“

Mačevalac je skliznuo do njega. „Gospodaru?“

„Povedi ovu desetinu musketara gore na skele. Javi mi kad nategnu oroze.“

„Razumem.“

Dok su se Silver i njegovi ljudi pentrali, Eseks je izvukao pištolj. „Napunite sve. Kad Silver javi, budite spremni za pokret.“

„Ovaj... gospodaru, ako smem.“ Drhtavi glas pripadao je erlovom domoupravitelju Geliju Mejriku. Na erlov znak glavom Mejrik je nastavio; velški naglasak pojačao mu se od napetosti. „Često ste od mene tražili, vidite, da vas posave-tujem kad... kad vam nestrpljenje zavlada čašću. Po cenu vašeg gneva“, progutao je knedlu, „savetujem vas sada.“ Okrenuo se u pravcu iz kog je došao i preko doline išarane telima španskih konjanika i konja bez jahača pokazao blagu uzvišicu iza koje se okupljala vojska. „Vidim steg lorda Efin-gama tamo. On predvodi glavninu. Vidite, ako sačekamo...“

„Da čekam?“, urliknuo je Eseks. „To je tvoj savet? Da čekam lorda Čarlsa da dođe i preotme mi slavu? Pljujem ja i na njega i na čekanje.“ Napunio je pištolj, povukao oroz, zadenuo ga za pojas i latio se drugog. „Šta ti kažeš, gospo-dine Louli?“

Džon je takođe punio pištolj; podigao je glavu i zagledao se u oči mladog plemića. Bile su izbezumljene i umrljane crnim barutom. No negde u dubinama skrivala se večita Eseksova bojazan. On bi uvek saslušao svakoga i čovek ga je

mogao navesti da se predomisli. Ili žena – od jedne kraljičine prezrive reči po mesec dana nije izlazio iz spavaće sobe. Džon je, međutim, znao i ovo: Eseks bi pre umro nego što bi prepustio makar zrnce slave bilo kome.

Džon je pogledao ljude oko sebe; stezali su pištolje i balčake. Krv im je uzavrela, pa mogu i da krenu. Prvi će se proslaviti – ako prežive – ali će i prvi otimati plen u bogatom Kadizu. Njegov udeo rešice ga mnogih nevolja kod kuće. Ako se dovoljno napljačka, možda će čak ubediti Tes da se uda za njega. „Ja sam spreman ako ste i vi, dobri moj gospodaru.“

„Spreman sam. O, i te kako sam spreman!“ Eseks je pogledao lica puna iščekivanja. „A vi, junačine? Jeste li s nama?“

„Jesmo!“, začuo se povik.

Pištolji su napunjeni, oklopi su namešteni, a jedan vojnik, neki Robert Kejtsbi, nagnuo se napred. „Gospodine Louli, čuo sam o vama nešto neobično – da niste samo slavan ratnik nego i zapažen glumac. Je li to istina? Da li ste zaista koračali pozornicama Engleske?“

I po nekima na kontinentu, pomislio je Džon. No činilo mu se da nije pogodno vreme za podroban životopis, pa je samo klimnuo glavom i rekao: „Jesam.“

„Pa, gospodine, na osnovu svega što sam video, naročito mi se dopadaju nastupi Edvarda Alena u *Rouzu*.“ Džon je zakolutao očima. „Pa, gospodine, da li biste mogli da nam održite neki vatreni govor iz svog repertoara. Neke ratničke reči da nas sprovedu kroz zid i između neprijatelja? Nešto iz *Tamerlana*, možda? Ili čak govor uzvišenog dede Njenog veličanstva pred bitku na Bosvortskom polju?“

Marlou ili Šekspir?, razmišljao je Džon. Igrao je u komadima obojice, naravno. Bio je odan svom duhovnom bratu Vilijamu i njega je više voleo. No, istini za volju, nije mario za recitacije ako mu nisu plaćene. Zato je pogledao Esekse,

koji je upravo napunio poslednji pištolj. S crvenom bradom umrljanom crnim barutom, s mrljom tuđe krvi na obrazu i razigranim sjajem u očima ličio je na onog mladića kog je Džon upoznao pre deset godina.

Nagnuo se napred. „Momci, zašto biste slušali nekog lažnog tuđinskog junaka iz pozorišta kad pred sobom imate istinskog i domaćeg heroja? I kad naš zapovednik piše stihove koji snažno nadahnjuju?“

Eseks je slegnuo ramenima potpuno bezuspešno izigravajući skromnost. Začulo se: „Tako je, dobri gospodaru“ i „Učinite nam, lorde“.

Erl je polako pogledao oko sebe, a zatim klimnuo glavom. „Onda slušajte“, rekao je, podigao se na jedno koleno i izvukao mač. „Ovo oružje koje nosim u jednoj bici pre deset godina nosio je moj brat po oružju, moj brat po srcu, ser Filip Sidni.“ Uzdahnuo je. „To je bio dan, zar ne, gospodine Louli?“

Nije bio trenutak za sećanja, nego za legende, pa je Džon samo klimnuo glavom kao što se od njega očekivalo, a erl je nastavio. „Bilo je to kod Zutfena u Holandiji. Tri hiljade Španaca marširalo je da oslobodi grad, a ja... ja sam imao tri stotine engleskih konjanika da ih zaustavim. Ipak, nisam oklevao. Ser Filip beše mi s desne, a Džon Louli s leve strane. Tri puta smo jurišali, okupljali se i ponovo jurišali.“ Zastao je, a oči su mu se ispunile suzama. „Ali u konačnom jurišu, sečiva grimiznog od krvi neprijatelja, moga brata pogodila je kugla iz muskete i okončala mu život.“

Pogledao je sva lica oko sebe, ona najbliža, ona koja su se primakla dok je govorio. Podigao je glas da ga svi čuju. „Umro je na mojim rukama dve nedelje kasnije. Dao mi je ovaj ovde mač, i uz njega reč: 'Ne izvlači ga bez razloga i ne vraćaj ga u korice bez časti.'“ Klimnuo je glavom. „Nikada

nisam, nikada i neću. Te neću ni danas.“ Usredsredio se na jednog čoveka. „Zato me ne savetuj da čekam ostale, Mejriče. Ne traži saputnike na putu ka slavi. Samo će te spoticati.“ Pogledao je redom svoje ljude. „Ova čast i čast Engleske pripadaju samo nama“, dodao je i, držeći mač za oštricu, podigao ga kao krst.

Ljudi su se nagnuli i položili ruke na njega kao da je pravi krst. Džon je oklevao samo trenutak prisativši se kuda je taj put slave vodio – u šator Filipa Sidnija pun sladunjavog smrada gangrene dok je pesnik i ratnik umirao. No Eseks nije nasledio samo mač; nasledio je i slavu mrtvog heroja. Ljudi će ga pratiti kao zastavu. Pratiće ga.

Čuo se glas odozgo. „Ovde je sve spremno, gospodaru“, doviknuo je Džon Silver.

Eseks je ustao i visoko podigao mač. „Za čast! Za Englesku! Za Svetog Đorđa!“

„Čast! Engleska! Sveti Đorđe!“, razlegao se povik iz četrdesetak grla.

Smešeći se, Eseks je zabacio glavu, povikao: „Pali!“, izvuкао jedan pištolj i nategnuo ga do pola. Džon se takođe pripremio.

Iznad njih su musketari spustili puške na grudobran i ispalili iskidani rafal. „Sada, dobri moj Džone?“

„Sada, gospodaru.“

Obojica su nategnuli pištolje do kraja. Španski strelci ustajali su iz čučnja. No još Engleza jurišalo je kroz otvor, a ostali su se spuštali niz užad sa skele. Kratko vreme mačevi s jednim sečivom i okrugli štitovi borili su se protiv rapira i kopalja. Neki Španci su se borili hrabro. Većina se okrenula i pobešla uskim ulicama koje su vodile od zida.

„Za njima! Hajde! Hajde!“, povikao je Eseks lovački zov. Truba je negde ponovila poziv – lord Hauard, Roli i

ostatak engleske vojske primicali su se brzo. Počela je potera, a nagrada je bila slava.

Slamarica, Voping, 1599.

„Nešto tvrdo me bode.“

„Mislio sam da je suviše pijan za to. Skot jedan prljavi!“

„Ne iz gaća, glupane. Višlje, na grudima.“

„Bodež?“

„Suviše je malo. Liči na... na medaljon, mož' biti.“

„Medaljon?“ Prsti su zastrugali po čekinjavom licu.

„Izvuci ga. Možda će nam doneti dovoljno da naplatimo ovo bacakanje koje nam kvari san.“

„Spremi onda toljagu, mada sumljam da će se pomaći. Ja ću potražiti. Gospode, kako bazdi!“

Džon je čuo glasove, osetio je prste kako traže medaljon koji mu je Tes dala u srećnije vreme. Trebalo je da ga proda pre tri dana i kupi poslednju bocu životvorne vode. Zar njena surovost nije razlog za njegovo pijančenje? Zar ne treba i ona da snosi troškove? No otkrio je da ne može da proda medaljon.

Ovaj grubijan morao bi biti daleko veštiji džeparoš da bi mu ukrao nakit. Imao je još malo vremena da miruje, tamo gde je zemlja topla, a cilj jasan.

Kadiz, 1596.

Otišli su predaleko, naravno. Krv im je šumila u ušima, udisali su njen miris, gledali su u leđa neprijatelja, rušili usput slabašne prepreke. Gonili su ih sve do glavnog gradskog

trga, na kom je neko okupio poslednju liniju odbrane. Bilo ih je premalo, zakasnili su, trube engleske vojske već su se oglašavale s glavne gradske kapije. Bilo ih je suviše za Eseksov odred, gubicima i odlaskom nekih u pljačku sveden na dvadesetak boraca.

Zapraštao je nekakav rafal. Još dvojica Engleza pala su na kaldrmu, a pedesetak španskih vitezova jurnulo je napred vičući: *'Por el Rein! Por Dio! Por España!'*^{*}

„Nazad!“, zapovedio je Eseks i sada su se Englezi okrenuli i dali u bekstvo. Trčali su uličicama nazad prema bedemu, Džon u korak s Esekсом, Silver i ostali ispred njih. Niko nije paničio. Zvuci truba sa svih strana javljali su da su zidine probijene i da će grad uskoro pasti. Treba samo da ostanu živi dok se to ne dogodi.

„Ovako je bolje, Džoni!“, vikao je Eseks kroz smeh u trku. „Navući ćemo donove u vreli engleski doček, a onda ćemo se okrenuti i oterati ih nazad. Želim da ja uzmem mač njihovog zapovednika.“ Nasmejao se. „Mada će to verovatno biti rapir, a Silver će mu se izrugivati.“

Džon se takođe smejaо... dok nisu skrenuli u novu uličicu, pravu kao retko koja, dovoljno kratku da ostali raščiste drugi kraj dok su on i erl ulazili. No, kad su ušli, iz kuće na polovini uličice izašla je grupica mačevalaca. Sačekali su da veća grupa Engleza prođe pored njih i onda su izašli iz skloništa. Kad su videli samo dvojicu protivnika, povikali su, izvukli mačeve i pojurili.

Englezi su čuli bat čizama po kaldrmi iza sebe. Gonioci su se brzo primicali, po dvojica rame uz rame koliko im je uličica omogućavala. Džon i Eseks imali su samo trenutak da stanu leđa uz leđa, odmere odnose, zaključe da su nepovoljni i nešto preduzmu. „Ovamo!“, povikao je Džon i

^{*} Šp.: Za kralja! Za Boga! Za Španiju! (Prim. prev.)

udario ramenom u vrata do njih. Erl mu se pridružio. Pod dvostrukim nasrtajem drvo je napuklo, a onda popustilo, pa su upali u kuću. Jedna žena je vrisnula i zgrabila dete s poda.

„Tamo!“, viknuo je Eseks trčeći prema vratima s druge strane. Dok su progonioci upadali u kuću, usporeni kluptom koju je Džon bacio na vrata, begunci su potrčali uvis preskačući po dva stepenika. No pri samom vrhu Džon se okliznuo, a pobjednički krik rekao mu je da su neprijatelji blizu. Oslonio se rukama na stepenik i snažno ritnuo unazad obema nogama. Potkovane čizme pogodile su cilj, telo je palo i preprečilo stepenište. Erl je pružio ruku i povukao ga. Zajedno su preskočili poslednje stepenike.

Uleteli su u spavaću sobu s ogromnim krevetom sa stubovima i zavesama. Prozor okrenut ka ulici bio je dovoljno širok da se provuku – ali Džon je pogledao i video da još Španaca pokušava da uđe u kuću. Imao je još jedan izlaz – lestve do zatvorenog tavanškog kapka. „Na krov!“, viknuo je.

Eseks je podigao nogu na prečku kad je prvi Španac uleteo u sobu. Zastao je da pogleda naokolo i Džonu je taj trenutak bio dovoljan. Skočio je do njega, pružio mač, lakim okretom zgloba prebacio njegov rapir sebi preko ramena i probo mu grlo. Španac se krkljajući zateturao unazad, ispustio oružje i podigao ruke da zaustavi bujicu krvi. Padao je ka vratima, a Džon je ubrzao taj pad udarivši ga okruglim štitom u kičmu. Nesrećnik se zaneo pravo u zemljaka koji je pokušavao da uđe i prolazak su načas zaustavili leš, krv i krici.

Džon se okrenuo. Erl se popeo tek do pola merdevina i tu zastao. „Idite!“, viknuo mu je Džon.

„I da te ostavim? Ne, ostajem i ja.“

„Onda će nas obojicu zarobiti, gospodar. Ja ću ih zadržati da vi pobegnute.“ Video je oklevanje u očima mladog lorda,

čuo je viku sa stepeništa i lupkanje potpetica mrtvog čoveka kog su odvlačili. Njegovi drugovi stići će svakog trenutka.

Nastavio je tiše. „Kad pobegnute, ja ću se predati. Kad zauzmete grad, otkupićete me za malu sumu. Ali ako zarobe pravog erla od Eseksa“, pokazao je njihovu namerno sličnu odeću, „biće teže sklopiti pogodbu. A bićete doveka dužnik lorda Hauarda.“

Zamisao je uspela. Oklevanja je nestalo. Eseks je krenuo dalje. „Istinu govoriš, pošteni moj“, doviknuo je preko ramena. „Vratiću se s vojskom.“

Njegove čizme su nestale i potrčale po tavanu. „Nema na čemu, dobri moj gospodar“, promrmljao je Džon i nasmešio se, ali osmeh mu se ugasio kad su dvojica Španaca prošla kroz vrata. Ovi su bili spremni, vrhovi ispruženih rapira i bodeža dodirivali su se kao kapija ispred njihovih tela. Džon je na trenutak pomislio: kad bi Silver bio ovde, objasnio bi situaciju i hvalio nadmoć kratkog engleskog mača i štita nad stranim tehnikama i novotarijama. Među londonskim majstorima mačevanja o tome se još živo raspravljalo.

No Džon nije bio u Londonu, nego u spavaćoj sobi u Kadizu, pa dođavola s tehnikom. Sada je imao samo jedan cilj – da ostane živ dovoljno dugo da omogući erlu bekstvo. I da preživi dok ga erl ne oslobodi.

Dok su Španci nadirali, latio se ostvarenja tog cilja.

Delićem mozga koji nije bio usredsređen na opstanak bio je svestan ironije: u svom drugom životu, onom koji je više voleo, u pozorišnom životu, između ostalog imao je zadatak da režira borbe kojih je bilo u većini komada. Zato je, kao glumci na pozornici, odlučio da organizuje pokrete neprijatelja. Na vrh stepeništa stiglo ih je još, a, istini za volju, mogao bi da izađe na kraj najviše s dvojicom, pa je odlučio da vodi borbu na vratima kako bi sprečio ostale da uđu.

Kao i uvek, motrio je na njihovo oružje. Uprkos čvrstini njihovog stava video je da oklevaju, i to ne samo po neprestanom premeštanju s noge na nogu, jer svi španski mačevaoci neprestano skakuću i plešu u borbi. Možda su oklevali jer su videli kako se telo njihovog druga kotrlja niz stepenice. Možda zato što su ih jurili kao zečeve po njihovom rođenom gradu. Šta god da je bilo uzrok, Džon može da ga iskoristi.

I iskoristio ga je. Podigao je balčak iznad glave, a oštricu je oborio ukoso preko tela u pravom gardu, ali nije mirovala; okretao ju je u uskom krugu samo pokretima zgloba, u najbržem obliku napada. Njegovo oružje privuklo je njihovo; izbio im je mačeve i bodeže iz ruku i kupio dragoceni trenutak. Dok su se Španci teturali u stranu od siline udara teškog mača, Džon se zavrteo na jednoj nozi i iskoristio ubrzanje da zamahne štitom i snažno udari jednog protivnika u lice. Nesrećnik je kriknuo i srušio se preko praga, što je Džon i želeo.

No ostali su se pribrali, uzeli oružje dok je Džonu u zaletu ruka sa štitom odletela ulevo, a ona s mačem udesno, ostavivši mu otkrivene grudi i stomak. Španci su napali pre nego što je stigao da se zaštititi. Spasao se skočivši unazad i uvukavši stomak, po cenu jednog dugmeta. Parirajući kružnim pokretima mača, ponovo je ustuknuo kad mu je jedan Španac bodežom nasrnuo na oko i odbio je zamah mača iznad glave štitom. Mač je zvecnuo o stub postelje, a on je jurnuo napred kao pesničar, ali Španac se izmakao i ponovo napao.

Džon je u glavi imao samo dve misli: da drži protivnika na vratima i da odbija njegove napade. Sve se zamaglilo, a udarci i ubodi, njegovi i protivnički, udvostručili su se. Krevet je smetao obojici, sečiva su se kačila za zavese dok ih nisu isekla. No čelik je neprestano udarao o čelik i nije bilo vremena ni za šta drugo, sve dok Džon nije postao svestan znaka života

iza zaošijanih sečiva, pokreta na vratima, novog protivnika kako najzad ulazi... a iza sebe škripu prečki na merdevinama.

Potpuno liči na Esekse, nestalnog kao živa, da se vrati. Potisnuvši protivnika kišom zamaha, Džon se usudio da pogleda i progovori, mada je stigao da kaže samo. „Gos...“ Na lestvama je bio Španac, zamahivao je toljagom i Džon je jedva stigao da okrene glavu i izbegne udarac u lice. No batina ga je pogodila u slepoočnicu, a zbog šlema je pogodak bio mnogo bučniji.

Nije potpuno izgubio svest, makar ne na duže. Vid mu se potpuno zamutio, naravno, a ono što su mu ostala čula kazivala bilo je nejasno. Čuo je engleske trube i tihe zapovesti i osetio je da ga neko diže. Udahnuo je ulični vazduh i mirise, u ustima je osetio ukus krvi. Zatim su naišli sveži povetarac na vrućini, ukus soli i iznenadni udarac licem u daske vlažne od morske vode. Delićem svesti zapitao se da li su ga odneli nazad na brod i preplavila ga je zahvalnost. Onda je čuo jezik kojim su veslači govorili. Razumeo je tek poneku reč, ali prepoznao je španski.

„*En nombre de Dio*“, * promrmljao je.

Slamarica, Voping, 1599.

„Šta sad priča ovaj garavi?“

Dosta je, pomislio je Džon. Ako odem dalje u sećanja, biće mi prevruće. U ovoj krčmi u Vopingu možda je hladno kao na sisi monahinje, ali ne bih baš da me greje inkvizitorska vatra.

Osim toga, nije mogao da zaspi – ne kad su se radoznali prsti najzad zatvorili oko medaljona. To je bilo sve što mu

* Šp.: Za ime Božje. (Prim. prev.)

je ostalo i možda će morati da ga založi, mada bi ga radije zadržao kao zalog ženske nevere. Kako god bilo, đavo ga odneo ako dozvoli nekom neveštom secikesi da mu ga otme.

Još mu je bilo teško da otvori oči. Kad je najzad uspeo, video je, naspram drvenih rebrenica na tavanu krčme, obris predmeta koji mu je nedavno ušao u snove – toljage. Onaj koji ju je držao nije gledao Džona u lice, nego u ruke svog druga i ono što se pojavljuje iz prsluka.

„Prokletinja je na lancu“, govorio je lopov. „Ne mogu... da... otkačim.“

„Pokidaj to đubre!“

Džon je želeo da ih pita može li im pomoći, ali grlo mu se slepilo i samo je zakrkljao. To je bilo dovoljno da ga onaj s toljagom pogleda, vidi da su mu oči otvorene i zamahne...

Što je trajalo predugo. Džon je naglo pružio ruku, uhvatio napadača za zglob, okrenuo ga, naneo mu bol i naterao ga da ispusti batinu. Drugom rukom zgrabio je kradljivca za glavu i pribio mu lice uz svoje grudi.

Držao ih je obojicu – ali neće moći još dugo. Onaj s batinom bio je krupan, secikesa žilav, a obojica su se batrgali kao prasad na konopcu. Gurnuo ih je i nesigurno ustao sa slamarice za troje. U glavi mu se odmah zavrtelo, kao i u stomaku, pa je morao da se osloni šakama na kolena i duboko udiše.

To je dalo vremena onoj dvojici da povrate hrabrost i grmalj je ponovo uzeo toljagu. „U redu, kurvin sine“, rekao je, „daj nam taj medaljon.“

„Ne možeš ga dobiti“, odgovorio je Džon potiskujući mučninu. Polako se uspravio i posegnuo iza leđa. „Ali ovo možeš.“

Imao je samo još jednu stvar i od nje bi se poslednje rastao. Počivala mu je između lopatica, u koricama načinjenim u tu svrhu. Izvukavši sečivo od šest palaca, zauzeo je gard.

Pojava bodeža probušila je smelost razbojnika kao što bi njegov vrh probušio naduvanu mešinu – na Džonovo znatno olakšanje pošto su mu obojica, iako nepomični, treperili pred očima i čak stekli nekakvu sjajnu žutozelenu ljušturu. „Ajde, ajde“, rekao je žilavi i progutao knedlu, „nema potrebe za tim.“

„Zar nema?“, upitao je Džon. Odgovor ga je zaista zanimalo, ali pre nego što su napadači stigli da proslove, sa stepeništa se začuo bat čizama. Držeći nož ispred sebe, Džon se lako okrenuo prema tavanskim vratima. Španci samo što nisu upali.

Nisu došli Španci, nego debeli krčmar, vlasnik *Ukrštenih ključeva*. „Napolje, svinje“, zaurlao je. „Prošlo je devet. Da nije ovo javna kuća, a da vi niste lordovi? Drugima treba vaša postelja.“

Nije se obazirao na nož i toljagu, samo ih je isterao napolje, a jedan dečak je ušao, obrisao prljavom krpom najprljavije podne daske i izašao noseći prepunu kofu. Kradljivci su izašli za njim razmetljivo mrmljajući i mračno gledajući Džona. Nespretno vrativši nož u korice – posekao se usput i dodao budući ožiljak već postojećima – Džon se sagnuo, uzeo svoj plašt i zateturao se ka stepenicama.

Krčmar ga je usporio rekavši: „Neko te čeka. U dvorištu.“

„Mene?“ Ovo je bilo iznenađenje. Nije poznavao nikoga u Vopingu, četvrti dosta udaljenoj od njegovih omiljenih delova grada. Zbog toga je i odabrao Voping za vrhunac svog mesec dana dugog pijančenja. „Ko?“

„Neki dečko.“ Krčmar mu je spustio ruku na rame i gurnuo ga. „Sada idi.“

Dečko? Na trenutak mu je srce poskočilo. Ned, pomislio je. Prva dva koraka načinio je brzo, nošen srećnom mišlju, a onda je usporio. On možda želi da vidi svoga sina, ali ne želi

da sin vidi njega. Ne ovakvog, prljavog i smrdljivog. Prošla je čitava godina od Džonovog poslednjeg opijanja i to je Nedu ulilo malo nade da se više neće ponoviti.

Ipak, provirio je u dvorište nadajući se da će makar na trenutak videti naslednika svega što nema, spreman da pobegne ako ga ugleda. Ali u dvorištu nije stajao Ned, nego neki mlađi tamnokosi momčić od možda deset godina. Džon ga nije prepoznao, mada mu se učinilo da ga je već negde video.

„Mene tražiš?“, rekao je idući preko klizave kaldrme sigurno koliko je mogao prema koritu s kišnicom u uglu. Površina vode se zaledila. Džon je probio led, duboko udahnuo, zagnjurio glavu u vodu, zastenjao od šoka i bola, a onda gurnuo glavu dublje.

Ostao je pod vodom koliko je mogao. Kad se uspravio, video je da se dečak primakao, ali ne previše blizu. „Pa“, upitao ga je kroz kapanje vode, „ko te je poslao?“

Dečak nije odgovorio. Možda nije želeo da otvori usta. Samo mu je pružio cedulju. Čim ju je Džon uzeo, dečak se okrenuo na peti i otrčao.

Mastilo se ponegde razlilo od vode s Džonovih prstiju, ali kratka poruka bila je sasvim jasna. Počešao se po čupavoj bradi i ispod prsluka. Ponovo je postao gozba za buve.

Sisajući kiselkastu kišnicu s brkova, Džon se zapitao šta najčuveniji londonski glumac hoće od njega.

DVA

Sadark na vidiku!

Na obali je imao sreće. Skele nisu dolazile ovako daleko od Londona po putnike, a i da jesu, on nije imao novca da plati prevoz. No neki trgovac kožama kretao je ka gradu natovarenom brodicom i bio je dovoljno dobro raspoložen da dozvoli Džonu – koji ga je zamolio s malo reči i nešto više pokreta i stenjanja – da se poveze besplatno ako mu ne smeta da sedi na robi.

„Biće ti udobnije nego na bilo kom krevetu na kom si ikada spavao – ako si uopšte nekad spavao na krevetu“, rekao je trgovac i odmerio Džonovu prljavu odeću i čupavu bradu pre nego što mu je pokazao hrpu govedih koža. On i njegov radnik pevali su himne dok su veslali i nisu se raspitivali za vesti iz sveta, uobičajenu cenu prevoza, pa je Džon mogao da se stenjući zavalj i zaključj da zaista nedeljama nije spavao u boljem krevetu – bilo je manje buva, pod glavom su mu bile meke kože, a ne brvno, a što je najvažnije, pored njega nije bilo poprdljivih, mlataravih i kradljivih spavača. Štaviše, plovidba je daleko bolja od pešačenja na koje se pripremio. Polja Majl Enda i Vajtčepela polako su prisvajali

oni koji nisu mogli da se uguraju unutar zidina Sitija ili su tražili slobodu od gradskih ograničenja. To je značilo da su nastajale svakovrsne radnje – krčme, pečenjare, javne kuće, kolibe i zgrade sa stanovima – ali i da tu ima ljudi, od kojih neki vrebaju bezazlene putnike.

Mene, pomislio je Džon. Još se čudio što je uspeo da odbije lopove sa slamarice.

Ipak, ako je pomislio da će u udobnosti ponovo zadremati, prevario se. Nije gledao obale, ljudski metež na dokovima i oko skladišta. Reka je više odgovarala njegovom raspoloženju, ušima i nosu, ovako isprugana nijansama svih boja, sjajna od otpada iz štavionica, isprskana komadima drveta i raspadnutim splavovima vezanim konopcem na kojima su čučali galebovi i blune. Rekom su plovile crkotine: naduvena ovca, pegava svinja, mačka, čak i jedan ljudski leš, nejasnog pola jer je dugo boravio u vodi i jer su ga isključivale ptice i izgrizle ribe.

Toliki otpad poklapao se sa zbrkom u Džonovoj glavi. Uvek je bilo tako posle pijančenja od mesec dana – smeće mu se motalo po glavi i nije mogao ni na šta da se usredsredi. No mora da se pribere. Ovaj poziv od Ričarda Berbidža? Da li obećava neku priliku? Hoće li on biti dovoljno trezan da je iskoristi?

Oštar krik odvukao mu je pogled s mutne površine vode ka nebu, kliktaj sličan lavežu jer gavranovi imaju poseban zov. Znao je to jer je mesece proveo slušajući ih kad nije imao drugog posla nego da nauči da im razlikuje glasove. Čak se i sprijateljio s jednim crno-plavim siledžijom po imenu Džeremaja dok su delili krov nad glavom.

Podigao je pogled ka tom krovu. Tauer se dizao iz vode kao kamena planina, daleko veći od svih obližnjih zdanja, pritiskajući težinom kamena čitav grad i samog sebe.